

BEHCET-Ü 'L-ĤADĀ'İK FĪ MEV'İZET-İ 'L-ĤALĀ'İK 'TEN DERLENMİŞ KOŞUKLAR

SÂDETTİN BULUÇ

Anadolu türkçesinin ilk mahsullerinden *Behcet-ü 'l-ĥadā'ik fī mev'izet-i 'l-ĥalā'ik*, dinle, ahlâkla ilgili bilgi ve öğütler veren, öğretici bir eserdir. Âyet, hadis, tefsir ve kıssalarla 41 meclise ayrılan bu eserde, tevhidten sonra, recep, şa'ban, ramazan ayları ile bayram ve aşûrenin üstünlük ve kutluluğu, bilginler, hazret-i İbrahim, Ya'kub, Musa, Yusuf ve nihâyet hazret-i Muhammed'in ölümü gibi dinî konular yer almıştır ¹.

Yıllarca önce Bursa'da Orhan kitaplığında eski türkçe yazmaları incelerken, Kurşunlu-oğlu kitapları arasında (tasavvuf bölümü, No. 5) bulduğum *Behcet-ü 'l-ĥadā'ik fī mev'izet-i 'l-ĥalā'ik*'in nerede, kimin tarafından yazıldığı belli değildir. Bununla birlikte, sonundaki arapça kayda göre, Hicrî 703 (Milâdî 1303) de Ebû Bekr b. Şeyh 'Alî b. Muhammed tarafından istinsah edilmiş olan bu eser, Orta-Asya'da gelişmiş olan eski türk dilinin, güney batı türkçesini meydana getirirken taşıdığı özellikleri aksettirmesi bakımından pek önemlidir. Bu arada eski ses ve şekil özellikleri yanında, yeni gelişmenin belirtileri de açıkça görülmektedir ².

Behcet-ü 'l-ĥadā'ik'in sonradan H. 880'de Ahmed b. Hüseyin b. Hâcî Mûsâ tarafından istinsah edilmiş olan diğer bir yazma nüshası daha vardır. Süleymaniye-Fâtih kitaplığı, İbrahim Efendi bölümü, No. 354'de bulunan bu yazmanın dili hayli değiştirilmiş olduğundan

¹ Eserin bölümleri hakkında bilgi edinmek için bk. İsmail Hikmet Ertaylan, *h. VII. (m. XIII.) asra ait çok değerli bir türk dili yâdigârı: Behcetü'l-ĥadā'ik fī mev'izet-i 'l-ĥalā'ik* (Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. III, s. 275-277), İstanbul, 1949.

² Eserin başlıca dil özelliklerini daha 1954'de yayınladığım bir yazıda göstermeğe çalıştım; bk. Sâdettin Buluç, *Eski bir türk dili yâdigârı* (Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. VI, s. 119-131), İstanbul, 1954. Ayrıca geniş bir araştırma olarak bk. Mustafa Canpolat, *Behcetü'l-ĥadā'ik fī mev'izet-i 'l-ĥalā'ik incelemesi* (İstanbul, Türkiyat Enstitüsü, No. 532'de kayıtlı mezuniyet tezi.)

Bursa yazması daha değerli ve dil incelemeleri için daha çekici görünmektedir. Yalnız bu arada metni tesbit ederken, bâzı eksikleri tamamlamak, okunamayan ibareleri sökmek için her iki yazmadan karşılıklı olarak faydalanmak mümkündür. Yakında *Türkiyat Mecmuası*'nda çıkacak olan "Bir eserin iki yazma nüshası" başlıklı yazımda, karşılaştırma yaparak her iki yazmanın durumunu aydınlatmağa çalışmış bulunuyorum.

Bursa nüshasına göre, bugün ancak 177 yapraktan ibaret olan *Behcet-ü'l-hadâ'ik* nesir hâlinindedir. Yalnız, her defasında konu ile ilgili olmak üzere, yer yer kasîde, mesnevî, kıt'a ve beyit gibi parçalar da bulunmaktadır. Arûz veya hece ölçüsü ile yazılmış olan bu koşuklu parçalardan bir kısmı arapça veya farsçadan çevrilmiştir. Bunlar çok defa basit ve ölçü bakımından aksak olmakla birlikte, dil yönünden yer yer eski şekilleri sakladıkları için, daha değerli görünmektedirler. Bundan dolayı Bursa nüshasını tarayarak, daha önce yayınlamış olduğum parçalardan¹ arta kalan koşukları da tanıtmayı faydalı bulduk.

Bu arada sunduğum metinlerin anlaşılmasını sağlamak için, yukarıda s. 1, notta adı geçen araştırmamı da hatırlatarak, bâzı yazı ve dil özelliklerini aydınlatmak gerekiyor.

Behcet-ü'l-hadâ'ik'de ünlüler için harf yerine hareke de kullanılmıştır. Ancak bâzan arapça, farsça kelimelerde bile harf ve harekenin yazılmadığı görülür.

Genizden *n* bâzan *ñ* bâzan çift sesle *nğ* olarak gösterilmiştir. Türkçe kelimelerin başında, kalın ünlü ile geçen *s* bâzan *sin* harfiyle yazılmıştır.

Çıkış yerleri birbirine yakın *t-d* ve *s-z* ünsüzleri yan yana buldukları zaman, çift ses için, arapçada olduğu gibi, şeddeli tek harf kullanıldığına da rastlanır. Ancak bir kaç kelimedede hece sonundaki *k*'nin *h* veya *ğ* olduğunu görüyoruz.

Kelime sonunda *k*, ünlü ile başlayan bir ek getirilmesi ile iki ünlü arasına düşünce, çok kez sadalaşmaktadır. Bu arada kelime sonunda bulunan *k*'nin de iki ünlü arasında sadalaşarak *g* olup olmadığını, yazıdan tespit etmek mümkün olmamakla birlikte, sadalaşmış olduğu kabul edilebilir.

¹ Bk. Sâdettin Buluç, *Behcetü'l-hadâ'ik fi mev'izeti'l-halâ'ik'den Örnekler* (Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. VII, s. 17-44), İstanbul, 1955.

Eski türkçede bâzı kelimelerde *d*, orta türkçede *đ* olarak geçen ses, metnimizde artık *y* 'ye çevrilmiştir. Yalnız *idi* kelimesi bunun dışında kalmış görünüyor.

Bâzı sözlerin başında *b* yerine *m* geçmektedir. Ancak metnimizde seyrek olarak *b-* şekline de rastlanır. *Ol-* fiili metnimizde hemen daima *bol-* olarak geçiyor. Ayrıca bâzı kelimelerin başında *v* yerine *b* bulunuyor. Bununla birlikte, seyrek olarak, *v-* şekli de geçmektedir. *Su* (< *suv* < *sub*) kelimesi ünlü ile başlayan bir ek alınca, sonundaki *v* sesi ortaya çıkmaktadır.

*Behcet-ü 'l-ĥadā'ik'*de bâzı kelimeler başta *y* 'li ve *y* 'siz şekilleri ile geçiyor.

Bâzı eklerin sonunda *z* yerine *s* de yazılmıştır.

Eski türkçede birden fazla heceli kelimelerin sonunda rastlanan *g* ve *ğ* metnimizde ancak bir kaç örnekte tutunabilmiştir.

Çekim ve yapım eklerinin başında *g* ve *ğ* 'ye seyrek olarak rastlanmaktadır. Bu arada :

- a) ismin verme (dat.) hâlinde *-a*, *-e* yanında *-ğa*, *-ge* eki;
- b) fiilden isim yapma eki olarak *-ğu*, *-gü* eki (*eyü* yanında *eygü* ve *kığır -ğu -cı*);
- c) şimdiki zaman, gelecek zaman ve dilek kökünde *-ğa*, *-ge* yanında *-a*, *-e*;
- ç) Portisip ekleri olarak *-ğan*, *-gen* yanında *-an*, *-en*; *-ğası*, *-gesi* yanında *-ası*, *-esi* geçmektedir.

Bâzı tek heceli köklerde sonradan kapalı *e* olarak gelişen fonem, metnimizde *i* veya kesre ile gösterilmiştir.

Aitlik gösteren *-ki* eki, bağlı bulunduğu kelimeye kalınlık bakımından uyar.

Ünlü ile biten bâzı kelimeler berkitme edatı olan *oķ* ile birleşince, büzülme ve kalınlaşma sonunda : *aylaķ* (< *eyle oķ*), *buylaķ* (< *böyle oķ*), ayrıca bağlama edatı olarak *andayuk* (< *anı teg oķ*), *bundayuk* (< *bunu teg oķ*), *mundayuk* (< *munu teg oķ*) gibi şekiller belirtilmeğe değer. Ayrıca bu *oķ*, edatı ince ünlü ile geçen bir kelime ile birleştiği zaman, ekleşerek *-ük* olmaktadır.

Dünyā ve daha bir kaç yabancı kelime, son hecedeki kalın ünlüye rağmen, *-lik* ekini almaktadır. Her ne kadar, buna bakarak, kelimenin *dünye* şeklinde okunmuş olması söylenebilirse de, metnimizde aynı

kelimenin verme (dat.) hâlinde *dünyâ-ğa* olarak geçmesi, bu ihtimali zayıflatmaktadır. Aslında, bâzı çekim ve yapım eklerine göre, arapça, farsça kelimelerin bugünkünden daha kalın bir şekilde söylenmiş oldukları anlaşılıyor

Farsça kelimelerden *pâzişâh*, *ümîz* v.b. *z* ile geçmektedir.

Arapça kelimelerden *şühbet*, *sûret irâdet* v.b. bitişik *t* 'li şekilde geçmektedir. Ayrıca kısaltılmış elifli kelimeler, farsça söylenişleri ile daha çok *ma'nî*, *Mevlî*, *Müsî* v.b. şeklinde harekelenmiştir.

İsim çekiminde ilgi (gen.) hâli *-uñ*, *-üñ*, ünlü ile biten kelimelerden sonra ise *-nuñ*, *-nüñ* ekleriyle dir.

Verme (dat.) hâli *-ğa*, *-ge* yanında *-a*, *-e* ekiyle dir.

Yükleme (ak.) hâlinde ek, ünsüzle biten kelimelerde :

- teklik 3. şahıs iyelik ekli sözlerin dışında, daha çok *-ı*, *-i*;
- iyelik eki almış kelimeler de dahil olmak üzere bâzan *-ı*, *-i*;
3. şahıs iyelik ekinden sonra ise sâdece *-n* 'dir.

Çıkma (abl.) hâli hemen daima *-dan*, *-den* ekiyle dir; *daş soñ*, *öñ*, *yaña* gibi kelimelerde ise ek *-dın*, *-din* 'dir.

Şahıs zamirlerinin çekimi

Teklik	Yalın h.	İlgi h.	Verme h.	Yükleme h.	Çıkma h.
1	<i>men</i>	<i>menüm, minüm, benüm</i>	<i>maña</i>	<i>mini, bini</i>	<i>minden, mindin</i>
2	<i>sen</i>	<i>senüñ, sinüñ</i>	<i>saña</i>	<i>sini</i>	<i>sinden, sindin</i>
3	<i>ol</i>	<i>anuñ</i>	<i>aña, anğa</i>	<i>anı</i>	<i>andan</i>
Çokluk					
1	<i>biz</i>	<i>bizüm</i>	<i>bize, bizge</i>	<i>bizi</i>	<i>bizden</i>
2	<i>siz</i>	<i>sizüñ</i>	<i>sizge</i>	<i>sizi</i>	
3	<i>anlar</i>	<i>anlaruñ</i>	<i>anlara</i>		

İyelik ekleri :

Teklik

- şahıs *-m* veya ünsüzle biten kelimelerde yardımcı sesle *-u-m*, *-ü-m*;
- şahıs *-ñ* veya yine yardımcı sesle *-u-ñ*, *-ü-ñ* seyrek olarak da *-ı-ñ*, *-i-ñ*;
- şahıs *-ı*, *-i*, ünlü ile biten kelimelerde ise *-ı*, *-i* 'dir.

Çokluk

1. şahıs *-muz*, *-müz* veya yine yardımcı sesle *-u-muz*, *-ü-müz*;
2. şahıs *-ñuz*, *-ñüz* veya yardımcı sesle *-u-ñuz*, *-ü-ñüz*; seyrek olarak *-ı-ñuz*, *-i-ñüz* ;
3. şahıs *-ları*, *-leri* 'dir.

Gösterme zamirlerinden :

bu, yükleme (ak.) hâli *muni*, bulunma (lok.) hâli *munda*, seyrek olarak *bunda*, çıkma (abl.) hâli ise *mundan* veya *bundan* 'dır.

Çokluk şekilde *bulara* yanında, seyrek olarak, *bularğa* da geçmektedir.

Bildirirmede teklik üçüncü şahıs için daha çok *durur*, bâzan da *-dur*, *-dür* eki kullanılır.

Behcet-ü 'l-ĥadā'ik'de şimdiki zaman, gelecek zaman ve dilek kipinin kökü *-ğa*, *-ge* yanında, *-a*, *-e* 'dir. Çekimde bu köke şahıs zamir veya ekleri getirilir.

Geçmiş zaman ekleri :

Teklik :

1. şahıs *-dum*, *-düm* ; *t* ile biten köklerden sonra bâzan *-tum*, *-tüm*;
2. şahıs *-duñ*, *-dün*, *-diñ*, *diñ*;
3. şahıs *-dı*, *-di*; *-t* ile biten köklerden sonra bâzan *-tı*, *-ti*.

Çokluk :

1. şahıs *-duğ*, *-dük* ; *-t* ile biten köklerden sonra bâzan *-tuğ*, *-tük*;
2. şahıs *-duñuz*, *-dünüz*;
3. şahıs *-dular*, *-diler* ; *t* ile biten köklerde bâzan *-tular*, *-tiler*.

Anlatılan geçmiş zaman kökü *-muş*, *-miş* eki ile nihayetlenmiş olup, çekimli fiil olarak kullanıldığı gibi, isim olarak yardımcı fiillerle de bulunur.

Emir kipinin 2. teklik şahsı için *-ğil*, *-gil* eki de kullanılmıştır. 2. çokluk şahıs eki *-ñ* 'dir. Ünsüzle biten köklerde, yardımcı ünlü daha çok yuvarlak, seyrek olarak da düzdür.

Şart kipinin çekiminde, *-sa*, *-se* ile nihayetlenen köke şahıs zamirleri veya iyelik ekleri getirilir. Şartın çeşitli zamanlarını teşkil için *er-* yardımcı fiili kullanılır. Bu arada şartın geniş ve geçmiş zamanlarında *er-* yerine, bâzan *i-* şekline de rastlanır.

Metnimizde gelecek zaman partisip eki olarak, seyrek de olsa, *-daçı*, *-deçi* de geçmektedir. Ayrıca geniş zaman partisipi de pek işlek görünüyor.

Farazî şart olarak *-miş-sa*, *-miş-se* ekinin benzeşme yoliyle *-mis-sa*, *-mis-se* ve sonra tek sesle *-misa*, *-mise* şekli belirtilmeğe değer.

Soru edatı olarak *mu*, *mü* yanında, seyrek olarak *mi*, *mi* de vardır.

-p, *-up*, *-üp* zarf-fiile gelince, ünlü ile biten fiil köklerinin sonunda, seyrek olarak, sadece *-p* eki ile, ünsüzle biten kelimelerde ise, yardımcı ünlünün ekden sayılması sonunda *-up*, *-üp* eki ile geçmektedir. Bunun yanında ayrıca *-ban*, *-ben*, *-uban*, *-üben* ve seyrek olarak *-iban*, *-iben* ekli şekillere de rastlanır. Nihayet *-madım*, *-medin* ekli zarf-fiil de çok geçer.

Behcet-ü'l-hadâ'ik'te tasvir fiili yapmaya yarayan *u-* iktidar fiili, olumsuz şekilde doğrudan doğruya fiil köküne eklenir. Ünlü ile biten fiil köklerinde araya yardımcı bir *y* sesi getirilir, nihayet ek olarak ünlü uyumuna da girer.

a ünlem edatı olarak fiil sonunda da geçmektedir.

Bu açıklamadan sonra metinlere geçelim. Eklediğimiz parçalar köşeli parantez içine alınmıştır.

Receb ayının üstünlük ve kutluluğunu anlatan 2. meclisin sonuna doğru :

13a *Keldi maña Çalap ayı,
Şavuldi dop kaygum kayı.
Uş çağladı işmet küni,
Yazukluya rahmet yayı.
Hiç kimerse kalmadı cān,
Könendüre yoğsul, bayı.*

*

14b

RUĀ'Ī

*Çalap ayı keldi bize, işbu receb;
İmānlu kul tāt nite kulmas 'aceb?
Çalap ayı keldi saña, bolma usañ,
Mü'min erseñ, kulluk it, nefsün küçep.*

*

MESNEVĪ

Körürmüsen, eyā kıl, bu 'acebni,
 "Minüm ayum" diben birdi recebni.
 Öyürdi ol dükel kullarda sini,
 Oruç dutğıl sen ilk penşembesini.
 Evvel āzinesi düni reğāyib,
 Tā'at kılsañ, sevābı çok 'acāyib.
 Namāz kılmak, anuñ birle münācāt,
 Dile andan delim köñlüñde hācet.
 Revā kılgā dükel hācetiñ Ğaffār,
 Kamu dürlü 'ayıblaruñga settār.
 Bire bunda saña azıkuñı,
 Bağışlaya dükel dürlü yazukuñı.
 Kerek bolsun kara yir doprağınça,
 Kerek bolsun ağaçlar yaprağınça,
 Bolursa yazuğun hem yir kumınça,
 Bağışlaya Çalap anı közüñ açup yumınça.

*

Tanrı'nın ayı sayılan recepten bahseden 3. meclisin sonunda :

19a

شعر

هشیار باش ای غافل ماه رجب رسید
 بازدار دست ز عصیان ماه عجب رسید
 از یار سال تا امروز بودی تو درکناه
 در نه قدم بطاعت ماه ادب رسید
 ماهیست غمکسار هم مونس وهم یار
 خوش باش غم مخور که ماه طرب رسید.

TERCÜMESİ DURUR

Usañ bolma, eyā mü'min, receb keldi;
 Receb ayı dükel halka 'aceb keldi.
 Receb ayı Çalap ayı [durur], bilgil,
 Çalapdan [ol] dükel halka edeb keldi.
 Şol kul kim oruç dutsa bu ay içre,
 Yarın anda Çalap hakını ödep keldi.

*

Şa'ban ayına ayrılmış olan 5. mecliste :

25b

Şİ'R

Bar-ise sinde, iy dōst, 'akl ü bilü,
 Muştafā ayı şa'bānı dutğıl ulu.
 Şa'bān ayı konuk durur, ağırlağıl,
 Aşur bolsa, kitmesün gile kılı.
 Oruç dutğıl, künin dünin [kıl] namāz,
 Yazukuñğa bolğa ol yarın yulu.

*

Şa'ban ayının ortanca gecesi yapılan ibâdetin üstünlüğünü anlatan bahsin sonunda :

30a

KİT'Â

Uyumağıl, eyā kul, [sen] bu dün içre,
 Tefîk dile, tâ'at üzre oyanuğ dur.
 30b Firişteler uyımaslar, közedürler,
 Cümleleri senüñ üzre danuğdur.
 Ne kim kılsañ bu dün içre eygü, yavuz,
 Cümle[leri] yazılır, yazıçılar anuğdur.
 Zikr ü şenā öküş kılğıl bu dün içre,
 Qadrın bilgil, yavlağ 'azîz konuğdur.
 Münâfıklar bu dün kadrin bilmesler,
 Mü'min köñli bu dün içre sınıuğdur.

*

Berat gecesinin üstünlüğünü anlatan bölümün sonlarına doğru :

32b

Şİ'R

*Birük damla şudan ol yarattı, kul, özüñni,
Dutar el, yörir ayak, körer iki közüñni,
İşidür iki kulak, dilüñ söyler sözüñni.
Tā'at birle keçürgil dünyā içre ünüñni.
Yazın, küzin, yay, kış, yañılmadın, yazmadın,
Dünin künin, eksüksüz birür saña ruzuñni.
Yılda bir kurla kelür recep ayı, anuñ ol
Şa'bān ayı döstinuñ döndürmegil yüzüñni.*

*

33a

Şİ'R

*Keldi berāt düni, kul, biliñ bekrü bangıl,
Tā'at kıl ol Çalapğa, ağlap yazuğa yangıl.
Tā'atsuzın kezdiñ evvel, yañıldıñ, yazduñ evvel,
Vaķıt boldı, dön imdi, kullığına ıssıngıl.
Ol oğlanlıguñ ötti, yigitligiñ hem kitti,
Keldi kocalık ilki vaktı, dur imdi, singıl.
Oyangıl bu uykudan, kurtulasın kayğudan,
Kāhellik tap eylegil, tā'ata imdi kınğıl.
Tā'at düni yarlıgar Çalap cümle yazuķını,
Uyumagıl, dur imdi, vaķıt boldı, oyangıl.*

*

Ramazān ayını anlatan 8. mecliste :

36b

*Bu ay içre bağlarlar od kapusını,
Cehd kıluban yirine ketür Hāk tapusını.
Uçmak kapusın bu ay içre açarlar,
Mü'min üzre delim rahmet saçarlar.
Uçmaķlıgı tamulıķdan bu künlerde
Ayrıtlaban bir birinden seçerler.*

*

37a

Şİ‘R

Mü'min üzre farz kıldı künde ol Hakk biş namâz ;
 Biş namâzı kim kılur erse, Mevlî için hem ol az.
 Kim kılur erse Mevlisinğa kulluğı ol durmadın,
 Yazuhına yazdur hem ¹ (?), kışı tağı aña yaz.
 Künde biş kez kulluk itmek kullar üzredür namâz
 Yilda bir ay aş yimemek, Mevlî birle ola râz.

¹ ياز خيينا يازدور هم

*

45b

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ

Bu ol ay durur kim Muhammede indi Qur'an ;
 Bu ol ay durur kim uçmak kapusın açar Rızvân.
 Bu ol ay durur kim bağlanur div ü şeytân ;
 Bu ol ay durur kim Çalapdan kelür kullarına gufrân ;
 Bu ol ay durur kim bağışlanur dükel yazuk, işyân,
 Bu ol ay durur kim istenmes kîne, kan.
 Bu ol ay durur kim nurlanur köñül içre imân.
 Bu ol ay durur kim gizâsın bulur bu ayda cân ;
 Bu ol ay durur kim mü'minlere kılur eylük, ihsân ;
 Bu ol ay durur kim fâsıklara bolur zindân ;
 Bu ol ay durur kim düşmanlar işi bolur husrân.
 Bu ol ay durur kim râhat bolur terâvîh kılan ;
 Bu ol ay durur kim icâbet bulur du'â kılan.
 Bu ol ay durur kim yigrek durur bir yilda dükeli aydan ;
 Bu ol ay durur kim bayram kılur uşak, oğlan.
 Bu ol ay durur kim sökellere: "isün" didi Rahmân ;
 Bu ol ay durur kim boyınları oddan azâd kılur Deyyân ;
 Bu ol ay durur kim mürâyilere bolur ağır ziyân.
 Bu ol ay durur kim Qur'ânı haşâsuz düzdi 'Osmân ;
 Bu ol ay durur kim kullarına selâm kılur Hannân.
 Bu ol ay durur kim bir düni bar durur, yigdür miñ aydan ;
 Bu ol ay durur kim Qur'ân içre adı ramazân ;
 Bu ol ay durur kim oruç dutanlara dîzâr bire anda Subhân.

*

Yine Ramazan ayı ile ilgili olarak :

47b

BEYT

*Bu ay bizle, bilgil sen, konuk durur,
Haḳ katında bize eygü danuḳ durur.
Kelmiş erdi bu ay [bize] uş keçer,
Keçdüğine niçe köñül sovuḳ durur.*

*

EBYĀT-I RAMAZĀN

على خير شهر قد مضى في رمضان	سلام من الرحمن فای سلام
فانه امان من الرحمن ای امان	سلام على شهر الصيام
منوراً لكل فؤاد مظلم وجنان	لقد كنت يا شهر الصيام
على ذكر تسبيح ودرس قرآن	تقبل فيك المسلمون فاقبلو
يريد الاعوان كلُّ دان	فيا اسفا حزناً عليك حرقة
فالحزن من قبلي يفنيدان	فان افيت ايا الدهر بغتة
شفيحاً الى الديان كلُّ مدان	الا ايها الشهر المبارك كن لنا
ونادى المنادى فيهم بفلان	اذا نشر الاموات للعرض ربنا
هلموا اليها الثقلان	وقال لنا الجبار جلّ جلاله
فويل لمن زلت به القدمان.	هنالك يتلو كل نفس كتابها

T E R C Ü M E

*Selām bolsun Raḥmāndan, kime selām?
Bu ḳutlu aya kim adı ramazān.
Selām bolsun saña, iy oruç ayı,
Emān erdüñ sen bize, niçe emān.
Ḳonuk erdüñ sen bize, ḳutlu ḳonuk,
Nūr doldı köñüllere, diñlendi cān.
Tapu ḳulu sevgülü ḳul ol Çalapḡa,
Senüñ içre durmadın oḳır Ḳur'ān.
Bolḡıl bizge, iy ḳutlu ay, anda şefī',*

Meger 'afu kılğamu bizi Er-rahmân?
 Kaçan kopsa ölenler, dirnek anda ;
 Kığırğuçı kığırğa : "eyâ fülân!
 Va'de kılmuş erdi Haq kayâmeti,
 Kıpdı [bu kün], key körüñ, degül yalan,, .
 Ayda Çalap : "diriliñ minüm dapa,
 Yigit, koca, kalmadın uşak, oğlan,
 Meñ bitniñizni okıñ, biriñ cevâb,
 Ne kıldıñız tã'atdan daqı 'ișyân?";
 Bir niçeler bitı okıp yüzi küle,
 Bir niçeler dutınup kala hayrân.
 Kurtılmak diler erseñ, [sen iy] dōst,
 Şol künde oruç dutğil, bu ayda okı Kur'ân

*

Ramazan bayramını anlatan 14. mecliste :

56b

B E Y T

Kutlu erdi, bilür erseñ, bu ay saña,
 Sevnür erdi yoksul dağı hem bay aña.
 Keldi, keçer bu kutlu ay dürlü halkdan
 Hoşnüz köndermedüñ erse, ay vay saña!

*

Ve sonra :

انما العيد لمن امن بالوعيد	ليس العيد لمن يلبس الجديد
انما العيد لمن ترك الخطايا	ليس العيد لمن ركب المطايا
انما العيد لمن تاب فلا يعود	ليس العيد لمن يتببخّر بالعود
انما العيد لمن سعد في القبور.	ليس العيد لمن نصب القدور

T E R C Ü M E

Bayram ol degül, kimerse yiñi ton keyse,
 Bayram ol durur kim Çalap kuluñ yazukın yuysa.
 Bayram ol degül kim kimerse tãzi at binse,
 Bayram ol durur kim kul tevbe kılup Haqka dönse.

*Bayram ol degül kim kimerse 'ūd, 'anber dütsü kılsa,
 Bayram ol durur kim kimerse biş namāz kılsa ;
 İrte, öyle, ikindü, aḥşām, yatsu kılsa.
 Bayram ol degül, kimerse dürlü ni'met çömlek ursa,
 Bayram ol durur kim kimerse gür içinde nîk-baht bolsa.*

*

Bayramı anlatan meclisin sonunda :

61a

B E Y T

*Mü'min erseñ, bilüñ bağla, kavî durgül,
 Küni boldı, ağlamışlar avındurgül.
 Tañrı birdi dürlü ni'met elüñ irer,
 Bayram küni yetimlerini sevindürgül.*

*

Ş İ ' R

*Dünyā içre bolduğuñça, beg dirliğüñ datlu bolsun ;
 Saña düşmanlık sananlar, soñra sinden udlu bolsun.
 Bulmasun kündüz keyesi, bulsun aḥşām yiyesi,
 Kankı kün hālî eygü minden anğa yatlu bolsun.
 Yarıçıñ bir Tañrı bolsun, bunğ küñinde bekleben ol,
 Tā'atuñ kılsun kabül Hāk, hem bayramuñ kutlu bolsun.*

*

Sayılı on günde tutulan orucun sevhını anlatan 15. meclisin sonunda Sâlih nebinin Samûd kavmini imana çağırması bahsinde kayadan bir deve çıkması mu'cizesi ile ilgili olarak :

65b

*Melik kudreti, kör, nür çıkarur ayadan,
 Nebî mu'cizâtına deve çıkarur kayadan.
 Kaya içre bisledi dört miñ yıl deveni,
 Bu kün sanma kudretin, ezeldendür bayadan.*

*

Yine bu mesliste :

B E Y T

66a *Yüz on dört süreti kökden Melik indürdi,
 Kur'an cülâbı birle Muhammedi kandurdi.
 Cümle Kur'an sırrına irdi, yitdi Muştafâ,
 Anuñ birle ümmetin doğru yolğa kandurdi.
 Niçe azmış halkları 'arab, 'acem cinsinden,
 Arıg şerî'at birle dîn yurdına kondurdi.
 Küfür karangulığı cihâni tutmuş erdi,
 Muhammed Muştafâ dîn çırâğın yandurdi.
 Dîn yolın kösterdi delim dürlü halklara,
 Haq birmek birle [şamı] odın söyündürdi.
 Oruç, namâz, hac, zekât bildürdi ümmetlere,
 Anuñ birle ümmetin Çalap dapa könderdi.*

*

16. mecliste kurbanı anlatan bölümde :

67b

B E Y T

*Diler erseñ, yarın anda kurtarasın tatlu cân,
 Kurbân eyle, Mevlî için akıtıl kutlu kan.
 Kutlu künde kan akıtmağ kutlu bolur, bilgil yakîn,
 Kutlu künde kan akıtmağı sever idim Uğan.*

*

Yine bu mecliste hz. İbrahim'in oğlu İsmail'i kurban etmesi dolayısıyla :

71a

M E Ş N E V İ

*Yâ ata, fermân-berdâr boldum saña,
 Hiç endişe kılmağil minden yaña.
 Datlu cânım bayık fidâ kıldum aña,
 Hâzır bolğil buyurduğın kılmağlğa.
 Kâdir emri galat degül, beyân bilgil,
 Halil erseñ, döst hükmine râzî bolğil.
 Oğluñ muñi' erdüğine şükür kılğil,
 Bıcağ dartğil, nâzük [tene] çalmaklğa.*

Bu meclisin sonunda, hae sırasında kurban kesemediği için, şehadet parmağı ile gırtlığını sıkarak kendisini Tanrı'ya kurban eden bir kişinin ağzından :

72a

K I T ' A

Rāzlarumnu dükel ḥalkdan seniün pinhān kılam,
 Ger körmeyem bir dem anı, ārzūdan efgān kılam.
 Bir sevinür men, yakīn anı meger bulgam diyü,
 Bir dağı ayrılmakdan bağrumı biryān kılam.
 Bir kez kaygu deñizinde kalur men ağlayu,
 Bir dağı 'arşı yöresinde meger cevlan kılam.
 Kamu ḥalk ol Ḥālīka ḥurbān kıurlar koç, koyun,
 Men diler men kim özümni aña ḥurbān kılam.
 Kadri kanda bu tenün? Meger yir toprakından bolmuş ol,
 Men diler men kim aṅğa ḥurbān datlu cān kılam.
 Ten aña kıldım fidā, cān dağı ḥurbān aña,
 Uşbu yazuklu özüme men meger dermān kılam.

*

Bilginleri anlatan 18. mecliste :

80b

B E Y T

جندان که در تن جان داری غم مخور که نان بر نان داری

Fermān kelinçe dūnyādan kitmek için,
 Hergiz kayurmañ siz etmek için.

*

Ş İ ' R

81a

İşbu dirlik şek durur, bilgil, soñ uçı ölüm bayık,
 Mü'min erseñ, bayık kop sen bu şekni dutmağıl.
 Bayık ruzi va'de birle künde degrüle saña,
 Kıçe bolsa, ruzi için kaygu birle yatmağıl.
 İste ruzuñni ḥalālından bir Çalapğa yalvaru,
 Birge ruzuñni ḥalālından, herze lokma yutmağıl.
 Āhiret mengü sarāyduḥ kamu ḥalklara,
 Aldanup sen bu cihāṅğa āhiretni atmağıl.

*

82b

K I T ' A

Diler erseñ, yarıngı kün yavuz bolmaya hâluñ,
 Kulluk kıl ihlâş birle, tã'atuñ kılma yalıñ.
 Kılur erseñ ihlâş birle dükel dürlü tã'atı,
 Mengü uçmak içinde döşegüñ bolğa kalıñ.
 Riyâ birle öderseñ, namâz birle zekâtı,
 Yarın müzdden boş kâla iki eliñ.
 Sakıngıl sen riyâdan, 'âkil erseñ dut ögüt,
 Riyâ ehlinüñ yiri yanar od, yaķar yalıñ.
 Her ne hayr kim kılursañ yir yüzinde, iy 'âkil,
 Aşşı kalmaya saña bil, anda dükel mâlıñ.

83a

*

K I T ' A

Dünyâlikni dirşürüp altun şayınça.
 Dünyâ içre yorigil peygâamberler şoyınça.
 İşbu dünyâ bir deñiz deg mevc urur ol,
 Kapmasun sini mevcı, yörimegil kıyınça.
 İmdi kim sen ortasınga düşdüñ erse,
 Yalvar ol Subhânğa, yazukuñnu yuyınça.
 Sini dünyâ koyasıdur ansuzın cân,
 Dünyâni sen koğıl, cân ol koyınça.
 Kulluk kıl, korku tonın key, 'ârif erseñ,
 Korku, kulluk birle nefsiñ şıyınça.
 Dürlü dürlü tonlar keyüp bu ne döşeklik,
 Yatgastıñız yir, toprak içre boyınça.

*

K I T ' A

Dünyâ dipsüz deñizdür, şanmasmusañ batmağı?
 Revâ körme dünyâğa âhiretni şatmağı.
 Hâk emrinçe yorigil, Hâk sevgüsi bulgasañ,
 Koğıl bid'at ipine bätül baş çatmağı.
 'Ayyâr sevgü durur, dünyâ yalğan durur döstluğı,
 'Âkil erseñ, kes andan uzun ümiz dutmağı.

İy, ḥarīş bolup turmağıl dünyāğa,
 Ağır ziyāndur dünyā sini utmağı.
 Cümle mahlūk ḥāş, 'ām ölüm şuvın içdeçi;
 Uma durğıl sen dağı ol şerbetden datmağı.
 Kazanduguñ māl, tavar ayruklara kaldaçı;
 Nişe revā körürseñ ḥalāla ḥarām katmağı.

*

84a

B E Y T

Dīn ıssına dünyā sevmek eygü degül,
 Mü'min erseñ, dünyā saña sevgü degül.
 Az, öküş, kim direrse bu dünyānı,
 Bellü bilsün, dükedü yiygü degül.
 Sanmağıl dünyā saña mengü kala,
 Dünyā keçer, kimseye mengü degül.

*

B E Y T

İrer erse senüñ 'ömriñ yüz miñ yaşa,
 Dutar erseñ dünyānı sen başdan başa,
 Kıızıl altun, güher, yākūt, kümiş birle,
 Yapar erseñ köşk ü sarāy kaşdan kaşa,
 Vefā kılmaz işbu dünyā kimerseye;
 Doyurmaya bir kün sini tatlu aşu.
 Kelse bir kün saña ölüm va'de yitüp,
 Kurtuluş yok, kaçar erseñ Kāfdan aşu.

*

Yine bilginlere ayrılmış olan 19. mecliste :

85a

Ş İ ' R

Bilmedin kendüzüne 'ālim adın dakmağıl,
 Bilmedin bildüm sanup kaşnı aşru bakmağıl.
 Düriş 'ilmi öğrenü, 'ālim kamunuñ serveri,
 Öğrenesi yaraqlu, zinhār kirü bakmağıl.

Dîn sarāyı belürdi ‘ilim öğrenmek birle,
 Cehil birle, iy oğul, sakla dîniñ, yıkmagıl.
 Bilgil işbu cāhillik yakar od, yanar yalıñ,
 ‘Ākil erseñ, özüñni cehl odına yakmagıl.

*

Ş İ ‘ R

Öğrendüñ erse ‘ilimni, kılğıl ‘amel,
 Aldamasun dünyā sini uzun emel.
 Dünyā içre mengü degül hiç kimerse,
 Bolma usañ, kele bir kün saña ecel.
 Nişe durur, ol āhiret yarın kele;
 Dünyā için kaygurmağıl, birür ‘alel.
 Yazuk kılmak mü’minlerğa dîn içinde,
 Tañrı sevmes, bātil işdür, çirkîn, çepel.
 İleyüñde baranları bakup közin körgül,
 Düşmedise közlerüñe seniñ sebel.
 ‘İlimni öğrenüben ‘amel kılmama cān,
 Haqîkata bakar erseñ, dünyā hâlel.

*

85b

B E Y T

‘İlmi öğrendüñ erse, zinhār anı sen şatma,
 Halka hōş kelsün diyü sözüñe yalan katma.
 Dîni dünyāya şatup yarın cuhūzlar kibi,
 Maħrūm kalup uçmağdan özüñ tamuya atma.

*

89b

B E Y T

مخلوق همه دواند الله یکی در لوح بنشستست ازین کفته حکمی
 صد بیش ازان کسی آوردشکی دریا نشود مردار ز اسیب سکی.

Mahlūk kamu ikişer durur, Tañrı yaluñuz,
 Levh içinde yazılmışdur, munda yok söz.
 Ketürürler aña mā şek delim dînsüz,
 Bolmaz deñiz it südüginden arısuz.

*

90 a

بیت

خلق همه کونین باک ترسان از تو   نالان غریوان خروشان از تو
تو آن خدای که هر دو جهانان از تو   یک بنده بنهان نتواند بوذ بنهان از تو.

T E R C Ü M E

*İki cihān halkı kamu hayrān sinden,
Kimde kaygu bar-ise, kayguran sinden.
Sen ol Çalap sen kim iki cihān sinden,
Bir kul bolmaya, ol pinhān sinden.
Bu cān sinden daқи imān sinden,
Alma imān, dirīg degül cān sinden.*

*

Tevbe ve istiğfardan bahseden 21. mescliste :

بیت

ای درد زمن درمان زمن   هرکز نشود دل تو بریان زمن .

95b

Ş İ ' R

*İy, derd minden saña, dermān minden,
Bolmasmu könlüñ biryān minden?
Yok erdüñ sen, bar kıldum kudret birle,
Ten içre dirligiñ cān minden.
Bilmes erdüñ, bildürdüm kendüzümni,
Könlüñ içre nūr biren imān minden.
Mü'min erseñ, miḥnete katlanu kör,
İşbu dünyā mü'mine zindān minden.
İşbu zindān yanudı yarın anda,
Sekiz uçmağ mü'mine büstān minden.
Kuşlar eti süglenüp, dürlü şarāb,
Hür çiftüñ, tapuçı gilmān minden.
Ma'zül degül, beglik birdüm saña,
Ol beglige menşür uş Kur'ān minden.*

*

96 a

بیت

اگر دوست منی عطای تو دیدارست بدانک بهشت من مقام نیکوکارست
هر جند که کناه تو بسیارست نومید مباش که رحمت بی شمارست¹.

T E R C Ü M E

*Eyā mü'min, muvaḥḥidseñ, menümseñ,
Lāyıkısañ dīzārumğa, rü'yetümğa.
Sekiz uçmak bezedüm senüñ için,
Anuk bolğil cennetümğa, ni'metümğa.
Kuşlar eti, süğlinçi, şāfī şarāb,
Yimek, içmek, binmek, keymek ḥil'atumğa.
Niçeme kim yazuğūñ delim erse,
Ümiz dutğil minüm öküş rahmetümğa.*

*

98a

بیت

باتو ملکا چون دیکران نتوان کرد هرجه توکنی از توفغان نتوان کرد.

*Senüñ birle ayruqlayu kılumazus,
Her ne kim kılısañ, sinden [gile] kılumazus.*

99b

ابیات تازی

و کم من قایل قال لی یا علیل و ماذا بعینک هو ذی دلیل
فان کان سقما فاکل قلیل وان کان شوقاً فصبر جمیل.

*

T E R C Ü M E

*Niçe aydurlar maña, iy şayru, 'alil,
Nedür közüñde bu nişān-i zelil
Şayru erseñ, dermānı: aşdan kesil,
'Aşık erseñ, dermānı: şabr-i cemil.*

¹ Bu beyitler tercümesi ile birlikte 141 b'de tekrarlanmıştır.

کر سر سبهر چشم ترا قضا درکشد بروز کار میل
همان کوی که خودرا گفت یعقوب مرا دوست کم شد فصبر جمیل .

*Eger közüñe dartar erse mihr sürmesin rüzigār mīl birle,
Qatlanu kör sen dağı Ya'küblayın, eglenü kör sen dağı şabr-i
cemīl birle.*

بیت

کار همه خلق کیزد از صبر نظام   ویرانی ماز بی صبریست مدام
کویند بصابری مرد رسد بکام   زان می ترسم که عمر برکیزد کام.

TERCÜME

*Şabr kılmak bolur za'iflere dayak,
Şabırsızlık ören kılar işi bayak.
Şabr birle er murādın bulur dirler,
Korkum andan, kötüre 'ömrüm ayak.*

*

Aynı meclisin Yusuf kıssası ile ilgili bir yerinde :

100a

Ş İ ' R

*Köñlümdə keçürür men Yūsuf köynüğünü,
Seçemes men kök yüzindən aynı, küni.
Bu derd kim minde bar, eger sindemisse,
Bilmeye erdüñ yarudan aynı, küni.*

101a

B E Y T

*Ağlamağuña lāyık ol Mevlā durur,
Andan ayrık ağladuğün, ol sevdā durur.
Ağlar erseñ, yazuğün için ağlağıl,
Yarınğı kün yarlıgayan, ol Mevlā durur.*

*

Yusuf kıssasının devamı ile başlayan 22. mecliste :

101b

B E Y T

*Dizâr köre mü'min anda, yok hicâbı ;
Dürlü ni'met yiye mü'min, yok hisâbı.
Kuşlar eti, süglinçidür, diledükinçe
Südden ırmak, sızmış bal ol şarâbı.*

*

Bu meclisin ölümle ilgili bir yerinde :

102b

بیت

دائم که یقین نزد تو آید خبرم که اندر کفن وفا نویسند سرم.
اکنون که فروریختی آتش بسرم باری نکه کن تا بتواند نکریم.

*Barur âhir bir kün işbu çav saña:
Ol fülân öldi, kefen sarduk aña.
Cân barursa, ten kalur közsüz kibi,
Çıkmadın cân, ko, bakayım bir saña.
Cân alur cân alğuçı, 'ayâl mâlı,
Diş biler iblis imâna bir yaña.
Sinden ayruk yok kimersem dest-gîr,
Muñ yirinde dest-gîr bolgil maña.
Añmas erseñ, Huzâvendâ, sen mini,
Yok kimersem sinden ayruk kim aña.
Yarlıgâğıl, uçmağa yol birigli,
Yoksa kaldum kamulardan kaç soña.
Kan yaş ağlar [bu] karağum kaynayu,
Ârzüdan dek baksadum bir [kez] saña.*

*

Çeşitli âyetleri yorumlayan 23. mecliste :

108b

B E Y T

*Mü'minlerğa mirâş kitâb kıldum,
Sevgülü kullaruma 'itâb kıldum.
Her kim bilişdi menüm birle,
Şevkum odından bağrını kebâb kıldum.*

*

110b

Ş İ ' R

*MİRĀS SAÑA BU KUR'ĀN, MUNDAN KÖRKLÜ ĤİTĀB YOK,
OKI KUR'ĀN, ĤİL NAMĀZ, SAÑA ANDA 'ĀZĀB YOK,
KAÇAN DURSAÑ NAMĀZĞA, OL ÇALAPDAN BİL SAÑA,
DÜKEL DÜRLÜ SÖZLERDE MUNDAN TATLU ĤİTĀB YOK.
KEÇSEÑ İNÇE SİRĀTINI, KİRSEÑ MENGÜ UÇMAĞA,
KÖRESİN ĤAK DİZĀRIN, ARADA HİÇ ĤİCĀB YOK.*

*

مرا از عشق تو دل کبابست   این قصهء عشق تو هزار بابست .

*Senüñ 'ıŝkuñ menzili dōstlar köñli,
'Āŝıklar darttuğını dartmaya kañlı.*

*

111a

بیت

یا بنده را نباید بنواختن   یا چون بنواختی نباید بینداختن
در شرط مهتری روا نبود   اول بنواختن اخر انداختن .

T E R C Ü M E

*Yā bende'î hîç kerekmes okımak,
Okır erseñ, revā degül kaķımak.
Lāyık degül mihterlik niŝānına,
Ĥulı okıp yine dönüp kovmak.*

*

111b

B E Y T

*Yil, yağmurda keçdi-le yigitligüm,
Yilüben men aña yitemedüm.
Ĥar, yağmurda keldi-le Ĥarılıgüm,
Ĥaçuban men andan ötemedüm.*

*

112b

بیت

فضل ما بوذ همجو تومی شد بگذشت تو تسبیح و تهلیل و نماز امده
کروهی را بصراط آرند و کویند بگذرای بنده که نیک امده.

T E R C Ü M E

*Niçe kul sin deg beklep oturlar kilîseyi,
Ketürdüñ sen dergâhuma zıkr ü namâz.
İltür erseñ şırâtğa, kul, sen bu hed'jeni,
Aydalar saña: iy kul, ketürdüñ körklü niyâz.
Menüm fazlum erdi, kulluq kılduñ biş namâz,
Binseñ inçe şırâtğa, saña bolğa cevâz.*

*

113b

بیت

اواز آمد راحت صد ساله غمان فداء این ساعت.

*Nidâ kelse kulğa kim : rāhat keldi, rāhat,
Kider kıldan kayğu oluq sā'at.*

*

المشرح لك sūresi ile başlayan 24. mecliste :

116b

بیت

مخور غم که تن بی جان بماند غم آن خور که بی ایمان بماند
یکی معشوق بد مهرست دنیا هزاران چون تو در و حیران بماند.

T E R C Ü M E

*Yime kayğu sinden bargâ bu cān,
Anı kayğur kim kalsa sinden imān.
Mihrsüz sevgü bilgil bu dünyānı,
Hezārān sin-deg bolurlar munda hayrān.*

*

Âdem'i cennetten kovduktan sonra, Tanrı'nın hitabı :

117a

Ş İ ' R

“Men ne kıldum? Munı dükelin sen kılduñ,
Sinden keldi bu suç, Âdem, sen kılduñ,
Yidüñ boğday iki dâne, sen yañılduñ”.
Âdem aydur: “beli, bu suçı men kıldum,
Yidüm iki dâne boğday, men yañıldum.
Yañıldum men, yazuklu, yavuz hālum,
Feryāz ire, sen meger dutasın elüm”.

*

Cennetin ni'metlerini anlatan beyitler :

119a

İçe mü'min anda şarāb-ı tahūr,
Sākisi bolğa Melik-i ğafūr.
Teninde hulle, başı üzre tāk,
Bilinde kızıl altun kuşak kur.
Tapuğçısı bolğa ğilmān ü vildān,
Körmedi köz halālı, çifti hūr.

*

Hız. Muhammed'in göklerden dönerken hız. Musa ile görüşmesi sonunda :

120a

رباعی

بر ره کندر دوست یکی دینه کنم از دینه بذیدارش بسندیده کنم
خاک قدمش جو سرمه در دینه کنم جورش بکشم جفاش نادینه کنم.

120b

Dōst yolında oturam, köz közleyem,
Kōñül köynügin dōsta men söyleyem.
Her ne vakt körse men sevgümni men,
Kōñül köynügin aña men sözleyem.

*

25. mecliste hz. Ali'nin ölürken Tanrı'yı çağırışı :

121a

Ş İ ' R

*Uçmak anuñ birle hōş durur kim sini anda bulsa men,
Hak vişālin ārzūlaban sevnü sevnü kelse men.
Sensüz uçmaqda bolınça men senüñ vasluñ birle,
Sevgülüdür tamu içre, miñ hezār yıl kalsa men.
Kesilür erseñ men kuluñdan, kesilmes men sen Çalapdan,
Sinden ayruk yaratğan yok kim sığınu anda barsa men.
Bir Çalapsın 'ālem içre, mindeyük bendeñ delim,
Sinden ayruk Çalap yokdur kim aña yalvarsa men.*

*

Yine 25. mecliste Hōca Ebū 'l-Hayr Nessāc ile Azrail arasında geçen bir konuşma sonunda :

121b

بیت

ذاب مما فؤادی بدنئی   وفؤاد ذاب مما فی بدنئی
فاقطعوا حبلی وان شیتم صلوا   کل یوم منکم عند الناس حسنی
صح عند الناس انی عاشق غیر   ان لم یعلموا عشقی بمن .

T E R C Ü M E

*Könlüm odından eridi bu tenüme,
Tenüm derdinden eridi hem könlüme.
Kesük başum dilerseñiz, bağlañ,
Her ne kim kılursañız, rāzî boldum.
Dükeli halka nüş bolsun kim men 'āşık men,
Likin mini kimse bilmes, 'ışkum kime?*

*

122a

بیت

تا از سرمن عشق برنارذکرد   زهر غم توجون نوش خواهم خورد
سوزانم کرانم بدوزخ زرد   با شمع مکر برابر خواهم کرد .

Höca Ebū'l-Ḥayr'ın Tanrı'ya seslenişi :

*Senüñ 'ışkuñ başumdan toz koparınça,
İçem kayguñ ağusın dop kotarınça.
Yilem, yortam sini isteyü yoluñ içre,
Dop köynüp odum söynüp dop erinçe.*

*

İnanmış kişilerin cennetteki yaşayışı ile ilgili olarak :

- 123a *Nidā kelge: eyyühe 'l-'abīd!*
Aydalar: lebbeyk, yā Melik-i mecīd.
- 123b *Kelüñ, körüñ sekiz uçmak 'atīd,
Körüñ temāşa bakdukça cedīd,
Keleçi diñleñ bī tercümān ez İzd,
Kel maña, sen ferd ve men vahīd,
Kel, ornuñi kör, şirīn ü temhīd,
Kel, menüm mülküm köresin te'bīd,
Kel, menüm lutfum köresin te'yīd,
Kel, maña sen karīb, gayra ba'īd,
Hil'atum algıl kelime-i sedīd,
Menüm miñnetümde olmış şehīd,
Saña bolsun imān birle tevhīd,
Bu durur ledeynā rakībun 'atīd,
Hilāf kılmayam belki mezīd.*

ایها المزید وما انا بظلام للعبيد.

*

26. mecliste Tanrı ile kul arasında geçen bir konuşma ile ilgili olarak:

125b *بيت*

يك روز بتاقتی تو در میدانم   زان روز هنوز در غم جوکانم
کفتی سخن خوب ربودی جانم   ان کشت مرا من غلامم.

*Bir kün kirdüñ meydānuma,
Küçeklendüñ sen cānuma.
Kider cānum uş tenümden,
Nite kirdüñ sen kanuma?*

*

بیت

من صبر کنم تا بلب ایذ جانم   اخر بنظاره من آی دانم.

*Ḳatlana men yaḫlaşınça cān tenümden çıḳmağa,
Uma durgam kelgesiñni maña bir kez baḳmağa.*

*

Bu meclisin sonunda :

127b

Ş İ ‘ R

*Yarattuñ, sen cān birdüñ, Raḥmān, bize,
Dilemedin hem birdüñ imān bize.
Bar ḳılduñ ḳudret birle, yoḳ erdük biz,
Bilmes erdük, bildürdüñ Ḳur’ān bize.
Yirni, kökni yarattuñ yaḫtu cihān,
Şun’uñni hem kösterdüñ burhān bize.
Ḳanḡı bir ayıtḡayım, idim Cabbār,
Hisābı yoḳ, öküş ḳılduñ iḫsān bize.
Fidā bolsun ten, cān, Mevlī saña,
Soñ demde ‘atā ḳılḡıl imān bize.*

*

Hız. Ali’den bahseden 27. mecliste :

128a

بیت

آنرا که رسول ملک العرش ولی گفت
من شاذ بدانم خدای از بای مارا.

128b

T E R C Ü M E

*Aña kim Melik-ü’ l-‘arş veli didi,
Dükel işde begençi ‘Alī didi.
Aña sevinürüz kim bizden soñra,
Kendü birle Muhammed, ‘Alīğa veli didi.*

*

Zâhidlerden bahseden 28. mecliste :

131b

بیت

نیامد باستاذ را بجز بارسای
بجوی بارسائی که اکر بادشاهی
بارسای بیابی کر هوای تن رابشکنی
بادشاهی تو حقیقت کر باتنت برای.

*Kim dünyādan el tartup yörir erse,
Bellü bilgil kim oldur ḥaḳīkat pārsā.
Doḳıṣ kılan pehlevānlar, nefsi birle doḳıṣ,
Eger islām içinde cüst ü çālāḳ erse.*

*

Cehennemlik olmamak için yapılacak işleri anlatan 29. mecliste Bāyezīd-i Bestāmi'ye izâfe edilen iki beyit :

خواردار این نفس را تا ترا فرمان کند
کر نداریش خوآر جویند کام و دین تو ویران کند
هیجش مده تو کام او کر صد هزار افغان کند
وردرد بیش برقی او طاعت شیطان کند.

T E R C Ü M E

*Hör dutḡıl bu nefsiñi sen, ne kim saña fermān bola,
Eger hōr dutmas-iseñ, dilegin istep dīniñ vīrān kıla.
Key erseñ, buñalt nefsiñi, kılsa kılsun yüz gile,
Ne kim tā'at kılar bolsañ, seniñ birle ḳalḡa bile.*

*

137b

بنکر بجراغی که می نمایم
افروخته نهاده بجاء که مایم

138a

T E R C Ü M E

*Bak, kör, eyā ḳul sen, ol iki çırāḡı,
Kün birle ay, cihān yaḡtu kılanı.*

*

139a

B E Y T

*Ḳayḡu kelse ḡul üzre, sançu bolur,
Ḳayḡu şadef, şabr ḡılmak yinçü bolur.
Her kim ḡılsa belâ içre eygü şabr,
Dilegin bulmak aña Ḳuḡ'dan inçü bolur.*

*

140 b

بیت

ای بنده اگر کناه کنی می دانم
دانم که باخر باز آی بمن
خواهم که بکیرمت می مانم
در وقت ترا اهل بهشت کردانم.

T E R C Ü M E

*Yâ bende, niçe yazuḡ ḡıllur erseñ, bilür men,
Ve likin, baña döne diyü, şabr ḡıllur men.
Senüñ soñ küñüñe mühlet birüp köyer men,
Teube ḡıllur erseñ, yazuḡuñnu yuyar men.*

*

Ölümden bahseden 30. mecliste :

143 b

شعر

سلام علیکم یا اهل القبور الدوارس
ولم تشرّبوا من الماء شربةً
كانکم لم تجلسوا فی المجالس
ولم تأکلوا من کل رطب ویابس.

جواب

الا یا زایر القبر تفکر بنا
ملکت خراسان و اطراف فارس
فاعتبرو لا تأخذ الدنيا لنفسك مونس
وماكنت عن اخذ العراق بايس
فما تغن عني الف الف فارس.
اذا جانی الموت بهول وشدّة

T E R C Ü M E

Selāmun 'aleyküm, yā sinle ehli!
 Bilsem kerek niteligüñüz, ahvāluñuz.
 Sizni gürge kodılar evvel dünle,
 Keñezmidi, düşvārmıdı su'āluñuz?
 Döşeksüz, yastuksuz toprak içre
 'Aceb niçe yatur siz yaluñuz?
 Dünyā içre adıñuz bellü erdi,
 Bellüsüz bolup durur gūrlaruñuz.
 Kanı siziñ ol yaş, kuru yimişlerni
 Seve seve, dadanu yidigüñüz?
 Dōstlar birle dirneklerde oturuban
 Edeb birle tatlu sözler didügüñüz?
 Kanı ol 'ömrüñüze küvenüben
 Dōstlar birle 'aceb tatlu keçdügüñüz?

C e v ā b

Yā ziyāret kılguçı, yakīn kelgil,
 Sen dağı öldeçi sen, bayık bilgil.
 'Ākil erseñ, bizlerden 'ibret kılğıl,
 Saña ma'lūm kılayım ahvāllarum :
 Horāsānda uluğ melik bolur erdüm,
 Fārsiğa dağı hüküm men kılar erdüm,
 Hem 'Irāknu kılıç birle alur erdüm,
 Şarhdan garba revān erdi menşūrlarum.
 Adum işidüp sultānlar korkar erdi,
 Düşmān kaçup öñümden ürker erdi,
 Zamānumda maña kim bakar erdi!
 Eksüksüz bar erdi miñ miñ erüm.
 Añsuzda 'Azrāyil kirüp keldi,
 Hevl birle, heybet birle cānum aldı,
 Tahtum, bahtum, mālum, mülküm arta kaldı,
 Ağlaşu yetim kaldı 'ayāllarum.
 Keñsüzün 'Azrayile boyun birdüm,
 On arşun biz şarındum, gūra kirdüm,
 Hayr, şer ne kılduğum cümle kördüm,
 Hiç meded kılmadı fārislerüm.

146 b

بیت

بپرسید یکی مرد خدایی را   چرا بامانیامیزی ببری آشنایی را
جوابش داد که من زان تلخی نیامیزم   هرکاری بپیوستن بیندیشم خدایی را.

T E R C Ü M E

*Şordular bir pārsāya: “nişe bize kavuşmassın?
Ādemiler ‘ādetinçe bizüm birle barışmassın?”.
Cevāb birdi, aydur: “Men ol açığıdan kavuşmas men
Şoñ uçı ölüm durur, andan ötrü bilişmes men”.*

*

147b

B E Y T

*Bunça yilgi konşu erdük, ayrıldığa !
Kuşa bitmiş budak erdük, kañrıldığa !*

*

Cennetle ilgili olarak :

148a

Ş İ ‘ R

*Mü'minüñ ol tahtı altun, bāğ u būstān hem kuşur,
Tapuğcısı kamu gilmān, uçmak içre çifti hūr.
Tonı içre ol derisi, deri içre etini,
Eti içre süñüginde ilikleri körinür.*

148b

*Halhāl altun ayakda, boğmak ‘anber boyında,
Közleri gevherdeyük, ol balkıyur yüzinde nūr.
Yarı datlu ağzı içre, baldayuk hem kand şeker,
Şorsa kimse dodakında yidi endāmi diñlenür.
Tahtı altında akar ol durmadın dört ırmakı,
Süd birle bal, sücü, şu tahtlarını yörenür.
Dürlü yemiş anda, yok durur mü'mine emek,
Odi yanmas, yok dütüni, kuşlar eti süğlinür.
Her kimüñ kim köñlinde şıdk bar erse, imān,
Diñlese ol bu haberni, barsadum, dip imrenür.
Her kim ümizlü erse yarın anda barmaga,
Dünyā içre hayrāt kılur, ma‘şiyetni yigrenür.
Tā‘at içre key dürişgil, eygü mü'min, key hūlu,*

*Barsaň anda, kayğu yokdur, yimek, içmek hem sürür.
Konsularuñ ol Halil ü Haq habibi Muştafā,
Çiftüñ hür, tahtuñ altun, sākīñ ol Rabb-i gafür.
Mü'min kirse uçmağa, kördeçidür Mevliyi,
Yokdur korku ölümden, yiyüp içüp diñlenür.*

*

Hz. Muhammed'in ölümünü anlatan 31. mecliste :

152a

K I T ' A

*Fahr-ı 'ālem dünyā degşürdi ol anda,
Bellü bilgil, kimse kalmayası bunda.
Eyle berkiñ, bolma gāfil, durma usañ,
Mü'min erseñ, ger bar erse 'akıl sinde,
Dünyā işi cümle yildür, tiz keçer ol,
Eygü 'amel iş bolğası saña sinde.
Haq habibi, ol Muhammed, 'uqbā körki,
Köçdi mundan, andayuk bil, imdi kanda?
Ol zamān kim ölüm keldi, ağlar erdi,
"Ümmetî!" dip tatlu cānı hulkūmında.
Cān birürken, peyk-i Hazret Cebrā'ilden
Ümmetini şorar erdi cān muñında.
Dükel maħlūk ağlar erdi zārī birle
Tağda, taşda, yazı yirde, yir kumında.
Keydiler yas tonını kökler ehli,
Ay tutındı, kalmadı nür yahtu künde.
Fahr-ı 'ālem, dīn çırağı böyle bolsa,
Ne kılasın, iy 'aceb sen, 'āşī bende.*

*

Hz. Ya'kub'un ölümünü anlatan 33. mecliste :

154a

B E Y T

*Bilse erdüñ sen, ol şarāb bolur,
Kim ol şarābı içer erse, dünyāsi harāb bolur.
Sarāyı, köşki koban ol gūra kirür,
Yastuķı taşdan, örtüsi turāb bolur.*

**

Hız. Musa'nın ölümünü anlatan 35. meclisin sonunda :

باهل او حيم ذى اکتياب	عجبت لجاذع باک مصاب
كان الموت كاشى العجاب	شقيق الحبيب داع الويل جهلاً
كليم الله موسى لم يجاب	وساوالله فيه الخلق الموتاً
لدو للموت وابتوا للخراب .	له ملك ينادى كل يوم

T E R C Ü M E

Dañların men, çağıruban ağlayanı yas dutup,
 Ehli birle, dōstı birle ölü üzre as dutup.
 Yiñ yakazın yırtuban, nevha kı lup ağlasa,
 Ayda sen kim işbu ölüm dünyā...
 Tañrı düzdi ölüm içre, kamu dürlü halkları.
 Haq kelimi Mūsī öldi dünyā içre, kör.
 Bir firişte bar durur, ol künde kün kı lur hutāb :
 Doğduñuz ölmek için, yapduñuz bolğa harāb.
 Haq kelimi Mūsī öldi, kim durur kim ölmeye,
 Tatlu cān teslīm kı ldı ol bir almaya.
 Her kime kim içürdi ol Çalap dirlik şuvın,
 Ölgesidür, bellü bilgil, kimse munda kı lmaya.
 Haq kelimi Mūsī cānın mahābesüz aldılar,
 Şanmağıl kim senüñ cānuñ saña kı oya, almaya.
 Her kim bundan köçdi erse, bardı erse, gür dapa,
 Şanmağıl kim gürdan kı opup āhıretğa kelmeye.
 Kelge anda dīv, perī, cin, ins, cümle halk,
 Durgalar kı yāmete, hiç kimerse kı lmaya.

157a

*

Tanrı'ya sığınmaktan bahseden 40. mecliste :

164b

Κ Ι Τ ' Α

Sıgıngıl, dōst, ol, Aallāh azdurmaya şeytān sini,
 Aña sıgınu okı Kı r'ān, arturmaya Kı r'ān sini.
 Kı şd kı lursa şeytān saña, okı Kı r'ān, yalvar aña,
 'İşmet dile Raħmānuña, kı irtarğa ol Raħmān sini.

*Cihān halkı dirildükden, inçe şırāt kerildükden,
 Kuş[dan] dağı tiz keçürge köñlüñdeki imān sini.
 İnçe şırāt keçdüğüñden, mengü uçmak bulduğıñdan,
 Hür ü gilmān, firişteler köre, alğa Rızvān sini.*

*

167b

*Tā'atuñ ölçüsin riyā birle ismegil,
 Sünni bigi yörigil, yavuz yolın basmağil,
 Sünni yolu ol durur, niçe yazuk kılursañ,
 Raḥimüñ rahmetinden ümizüñni kesmegil.*

*

Yine Tanrı'ya sığınmayı anlatan 41. mecliste :

169a *Diler erseñ kim bulasın dīn dadından,
 Dilüñ yığma, iy kul, Tañrı adından.
 Usañ bolma, ayıt Tañrı adını,
 Hicāb bolğa yarın tamu odından.*

*

171a

B E Y T

*Ün işitsem [ger] men Mevlī adından,
 Cānum yarır anuñ adı dadından.
 Kaçan aysam men ol Mevlī adını,
 İçüm yanar anuñ şevki odından.*

*

172a

B E Y T

*Bi'sm-i'llāh digil sen, kul, kamu işüñe her künde kün,
 Uçmak birge ol Hālık ḥakk-ī kün feyekün.
 Hür birge ol saña, anuñ birle vaşıfları
 Boy elif, közleri hī, dişleri sīn, kaşları nūn.*

*

173b

B E Y T

Kamu 'ālem fānī bolğa, bir Çalap kalğası bākī,
 Mülkine yokdur zevāl pāzişāhlığı bayakı.
 Uçmaq içre dükeli halklar yise, içse könenü,
 Bellü bilgil, bolğasıdur Çalap 'āriflere sākī.

*

B E Y T

Bi'sm-i'llāh diben kim aısa rāzıkını,
 Er-rahmān arturğa azıgını.
 Ümiz dutsa Rahīmğa, kirtü ümiz
 Yarlıgaya dükel dürlü yazukını.

*

175b

Korku yirde saña emān bi'sm-i'llāh,
 Nūrlandırur sinde imān bi'sm-i'llāh.
 Eksük işüñ tamām bolur, adın aysañ,
 Cān dinçligi rūḥ u reyḥān bi'sm-i'llāh.
 Barlıkını bildürmege ol Hālīkuñ
 Mü'minlerğa keldi burhān bi'sm-i'llāh.
 Degül erdi saña ḥalāl cān öçürmek,
 Ḥalāl kıldı saña kurbān bi'sm-i'llāh.
 İndürdi yüz on dört süret Muḥammedğa,
 Başladuğuñ dükel Kur'an bi'sm-i'llāh.
 Ademiler imin degül idden kurddan,
 Dīv okına bolur kalğan bi'sm-i'llāh.
 Tūfān çıkup top dutuğundan,
 Kemide Nūḥ erdi ayğan bi'sm-i'llāh.
 Hüdḥüd biti iltür erdi Belkīs dapa,
 Yazdı tevki'in Süleymān bi'sm-i'llāh.
 Köñül yarır, hem irir cān, hem diñlenür.
 Ten içinde işitse cān bi'sm-i'llāh.
 İki közinden 'ārifüñ ırmak kibi
 Yaş yirine akıdur ḥan bi'sm-i'llāh.
 Dükel nese bezendükden saña, maña,

176a

Dil bezegin birdi Uğan bi 'sm-i 'llāh.
Tenüñden cān ayrıluban şavulduqdan,
Raḥmet bolup saña yağan bi 'sm-i 'llāh.
Köşküñni ḳoban gūruñ dapa barduğuñdan,
Cānuñ başlap uçmaḳa ağan bi 'sm-i 'llāh.
İbrīkları şu doldurup ileyiñde,
“İçgīl!” diye saña gīlmān bi 'sm-i 'llāh.
Ḥazīret-ü'l-Ḳudsa kirüp ḥicābsuzın
“Dīzār körgīl!” diye saña Subḥān bi 'sm-i 'llāh.

*

177a

Bi 'sm-i 'llāh diben şırāt üzre ḳuş deg uça,
Ṭoḳsan miñ yillīḳ şırātıñı yıldırımından ol derkin keçe.
Ḳaçan körse ṭamu odın, yāz ḳılursa Mevlī adın,
Ol yanar od, yaḳar yalıñ muvaḥḥidden keñez ḳaçā.
Degüp kirse uçmaḳ içre, oturursa taḥtı üzre,
Ḥūr, gīlmān degre durup, müşk, 'anber, [saçu] saça.
Mülki edeb, yokdur zevāl, yiri mukīm, yok intīkāl,
Ḳonukçısı ol zü 'l-Celāl, yüz miñ ḥicāb ḳulğa açā.
Ḥūr, gīlmān ḳarşu kelüp, ḥazīret-ü'l-Ḳudsa kirüp,
Niteliksüz dīzār körüp, ṭahūr şarāb mü'min içe.

*

Ḥabībingā indürdi kökden dükel Ḳur'ānı,
Tevkī' durur bi 'sm-i 'llāh emr ü nehyi, fermānı
Cihān içre istedüm, ḳandasada bulmadum,
Bi 'sm-i 'llāhdan ayruk şayru köñül dermānı.
Ḥōş okıgıl, yā mukrī, bi 'sm-i 'llāhı añlayu,
Bolsa aña ten fidā, cānum anuñ ḳurbānı.
Rūzī birür, raḥmān durur, rāygān birür, subḥān durur,
Yazukluya raḥīm durur, bī-tāc u taḥt sultān ol.
Bi bir durur, ol bar durur, sīn 'aybuña settār durur,
Mīm mülkine ortak yok durur, yazukluya gufrān ol.
Bi 'sm-i 'llāh dip okıgıl sen rāzīḳiñni,
Gümān dutma, Raḥmāndan bil azīḳiñni.
Ümīz dutgıl Raḥīmğa sen, kirtü ümīz,
Yarlıgaya meger yarın yazukıñni.

۱۱

دینیا بیره نفس سینی اقمه دیو نریشیا
 بقمار دیو ادنیایا نغی نفسا بور کل حقن یو لیجا
 دیو دنیا نفس تقی هم دشمنی احوسی
 ز غار بیایدک دشمناسا دتلوجان سیدالنجیا
 در دکت التون کشتی خر جمل حق بولند
 کرد کت الکوک اجرا سندا اول ازت قلیجا
 کتی در شکل قلوب اجرا از کتی قلیغل دوسا
 رفک دیمز شمن دکل دند دوستلرک بر قلیجا
 از زلومین و نجسوزین سادوست یوز کرمل لجان
 دوست یوزین کر میا سین از زود ابغوزک دلجا
 قرین اجسالی اغلان از زلسا امکی اول
 اغلقد اول دلنما اول ناسند اسود بسلنجیا
 از زلوسا بر لغتاق یاز غمت بولمغی سیا
 ای دشمنلوی قلده ولتیک یاز قلوبی زحمت دکر ناز اولدان دشمنلوی
 سا قلده غل یاز قلوبی زحمت دکر ناز اولدر غل انک ایت الجنان اللذان
 زوف رحیم بر رحیمک یا ارحم الراحمین **المجلس الثاني فی قضایه**
 عن حمید الطویل عن انس ابن مالک رضی الله عنه قال قال رسول الله صل الله علیه وسلم
 رجب شهر الله وشعبان شهری ورمضان شهر لیس فی قول رسول الله ما هو قولک
 رجب شهر الله قال لانه مخصوص بالمغفرة لرحمت الله علیه ورمضان شهر
 الطویل انس ابن مالک دادی

حُطَّالِ التُّونِ اَيْقَدِ اِبْحَامِشَ عَنَبِ بُوَيْنِدَا
 كُوْنُ اَرْبِي كُوْمُوْدِيْكَ اَوَّلُ بَلْبِيُوْر بُوِيْنِدَا نُوْر
 يَا سِي دَنْلُو اِنْجُو اِجْرِيَا لِي دِيْكَ هَمْ قِيْدِ شِكُو
 صُرْسَا كَسَا دُو وَ قِيْدَا اَيْلِي اَنْدَامِ دِيْ شَنْغُو
 تَحْتِ اَلْبِيْتِ اَقَا دَا اَوَّلُ دُرُوْدِ دُوْتِ اِرْتَقِي
 سُوْ دِيْ اِلَا بَالِ سِكُوْ صُوْ تَحْتِ اِرْتَقِي بُوُوْ نُوْر
 دُو لُو يَمِيْشِ اَنْدَا يُوْ دُرُو بُوِيْشَا اَمْتِ
 اُو دِيْ نَلْسِ بُوُوْ رُوْتِي قُوْ شَلْ اِي سِي شَلْ اُو
 هَرْ جِيْشِ كِي كُ شَلْ نَدَهْ صِيْدُوْ اَزْ اَرْسَا اِيَا ن
 دِيْ كَلْسَا اَوَّلُ بُوْ خِيْرِي بُوْسَا دُمِ دِيْ بِي اَمْرُوْ
 هَرْ جِيْمِ اُو مِيْدِ لُو اَرْسَا يَارِ اَنْدَا بُوُوْ مَعَا
 دُنِيَا اِخْرَا اِخْرَاتِ قَلُوْر مَعْصِيْتِي بِي كُوْنُوْ
 طَاعَتِ اِجْرَا لِي دُرُو شَجَلِ اَرْبِ كُوْمُوْ كِي كَلُو
 بَارِسَا اَنْدَا قِيْبُوْ يُوْ دُرُو يَمْتِ اِجْمَلِ هَمْ سُوْر
 قَتِيْلِيْشَا اَوَّلُ خَلِيْلِ عَشْرِ جِيْبِيْ مَعْصِيْ
 حَفِيْظِ تَحْتِ التُّونِ سَاوْ كِ اَوَّلُ
 بُوِيْنِ بِيْرَسَا اِحْتَا كَرِ جِيْ دُرُو مَوْلِيْتِ
 اَيْقُ دُرُو تُوُوْ اَلْمُنْدَا يَمِيْشِ اِجْرَبِ دِيْ شَلْ
 لِي دُرُو دِيَا دِيْ كُوْمُوْ سِيَا اَكْلَمَكِيْ يُوْ دُرُو اَكْرَا اَكْلَمُوْر اَرْسَا لِي
 دِيْ كَلْمِيْشِ اَيْقُ دُرُو اَكْلَمَتِ سِرَا يِي اِحْمَاقِ دُرُو نَتَا جِيْ بِيْرُوْ وَ هَا عَشْرَمِ
 اَرْبِيْنِ دِيْ كَلْمِيْشِ سِرَا جِيْمِ اِحْمَاقِ دُرُو نَتَا جِيْ بِيْرُوْ وَ هَا عَشْرَمِ
 رَجْمِ نَعْمِ اَلْمَجْلِيْشِ اَلْحَلَا لِي وَ اَلْمَلْدُوْنِ وَ هَا عَشْرَمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ كَالْقَصْرِ كَانُو حُرّاً وَتَمَعَتْ بِنُو ان
كُوَيْدِ تَوُو فُووَا اَيْدِي سِسْم اِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ قَلْبِی وَنَلْبِی وَرُؤْی
اَيْتَلُو سِلْمَاتِ كَجَلُو طَامُو اُوْدِي بَلُو دَا اَيْ اَيْدِی رِیْم جَفَعُو غُنْدُ اَحْمَاتِ
اَوْدِ دَا اَيْ قَبْرَاتِ تَبِیْرُ جَاهُو مِنْ صِرَاطِی سِلْمَاتِ كَمَا اِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
بِسْمِ اللّٰهِ رَبِّی بِصِرَاطِی اَزْدِی قَشْدَتِ اَجْسَا
طَمْسَانِ مِثْ یَلُو صِرَاطِی یَلُو رُفْدِی اَوْدِ اَوْلَادِی كَمَا
فَالَنْ كُو سَا طَامُو اَبَا زَقَلُو دَسَا مَوْلِی
اَللّٰهِی كَا وَرُوْدِ یَقَارُ یَدِی مُجْدَدُ الْكَلْبِی
ذَكُوْبِ كُوسَا اِحْمَاتِ اِحْرَا اِلْتِمَاحُتِ اَزْدِی
هُوَ رِغْلَانِ ذَكُوْرُ رُوْبِی قَشْدَتِ عَمْتِی بِجَمَا
مُلْدِ اَبْدِیُوْرُ دَا زَقَالِی یُوْی قِیْمِ نَقِی اِنْتِقَالِ
فَتَجَسَّسُ اَوْلَادِی وَاَلَالَ یُوْرُی كَمَا حَبَابِی تَلْفَا اَحْمَا
هُوَ رِغْلَانِ قَرَشُوْی كَلُوْبِ حَضِرَةِ اللّٰهِ سَا اِكْرُوْبِ
یُنْبَاتِی سَبُوْرُوْی دِیْزَارِ كُورُی طَمُوْدِ شَرَابِی مَوْلِی اَحْمَا
فصل فی الامیات اسم بسم الله الرحمن الرحیم
خَبِیثَاتِ اَلْدَرْیِ كَمَا اَزْكَرُ قُرْآنِی تَوَقَّیْعُ قَدْ اِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
خُشَانِ اِحْرَا اِسْتَدْمِ قَنْدَسْدَی بِلْمَدَمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
خُوشِ اِقْبَلِ اَبْقَرِی بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَشَارَتِی قُدَا اَحْمَا اَنْكَرُ قُرْآنِی
رُوْزِ بَسُوْرُ رَحْمٰنِ دُرُوْی كَانِ بَرُوْرُ سَبْكَانِ دُرُوْی
بَارُ قَلْبِی رَحْمٰنِ دُرُوْی قَبْجِی كَمَا حَبَابِی تَلْفَا اَحْمَا
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَوْلَادِی اَبَا زَقَلُوْی دَسَا مَوْلِی
مَوْلَانِی اَنْ تَقِی اِنْ بِلْمَدَمِ اِلْمَدَمِ

قوتی بر و در کل خنظر اول کسین باشلویباش تیغوسند بلالز لک
امری بیتم یومیزد سنان بیضیه

عقیده

عاصم بن مساری قال انک ایواخلو
بلا بی در اغردوز تک بکعل اکثر
دکلیگی دکل یلزد بوفلکلا
یکر شلر طخلر اول کون دیا دیا
الکن کون زبانیلر قریشلدا
کرتسا طامواد را الجنا حواط
یز قوتعاطا مواجرا عت عبد
ناقلام ما عاجز اول کون فیم سیرک
بالرحیم الراحمین نعم اللسولی

مطیخ لک قدرانده بولوق السوا
فوا انذار لکسی اضلود لسوا
اندیق کیم برار سا کلا دلسوا
جبر شلر خنظر اکثر قریلر قلو
کمر شد اولما هج عقل و بسوا
تر کجدهی ان اول کون یوز مسوا
بر قوتعفا اجما و اجون توجده سلوا
قل اس از ساحتت تر کاجات السوا
بترکا دغی بر کل اندرحت السوا

الجلس السیاس

قولم تعالی هم والکتاب الطیبین رکت
صدیق علیه السلام جبریل علیه السلام
وما لیا من ارفع راسک الا انما فقلت ما هذه فقال هو لیلة یفزع الله سبحانه
و حال لفته مایه با تا من ابواب الرحمة یبخر الله عن بعضی اشیاء الا
ان یكون ساحرا او کاهنا او مشاهیرا او من خیر او من عیال الرجا او
الزنا فان سواک یضطرهم حتی یؤوبوا فاذا تابوا قبلت توبتهم و جبریت معنی
بکورد و کما یورد ابو صریح رضی الله عنه روایت فلورنا دیر بیخا بر و اصل
علیه السلام یحکم بامر اید بر کون جبریل تک اکثری ابی با محمد ماشک قللا
بن کشفه دیا ایتم با جبریل یونادون درد اندر حق سبحانه و تعالی بودون
اجنه اوج یوز فبولجان رفته فبولکنا ایسج نغار جمله خلاق لوی هر کم
انک اشرف کس کسرتیک از ساه کتوات در اوسکم سیرکی بر اقیاس
قل انی اکتبک دیوسول برانه سیرکی او جبریل کسکتند و کسینه